

Magdaléna Rychlíková, SLOVÁCI V PRAZE. VLIV VELKOMĚSTA NA JEJICH INTEGRACI DO ČESKÉHO PROSTŘEDÍ. STRUČNÝ SPOLEČENSKO-KULTURNÍ A POLITICKÝ PŘEHLED. Etnologický ústav AV ČR, v. v. i., Praha 2011, 112 s.–

Od rozpadu Československa, rozdělení československé federace, vyšla v průběhu téměř dvou desetiletí řada prací, které se snaží zachytit postavení Slováků v České republice jako národnostní menšiny. Nejnověji k tématu přispěla knižní publikací M. Rychlíková, jež se soustřeďuje na Slováky v Praze. Publikace má výstižný název a pro širší čtenářskou obec přinese řadu podnětů, přestože v jednotlivých věcných oddílech se autorce ne vždy podařilo dosáhnout vyváženého výkladu. Poněkud rušivě také působí to, že alternativně užívá pojmu „slovenská komunita“ (s. 5), když v Praze usídlení Slováci představují prostorově rozptýlené společenství a v sociologickém slova smyslu o nich stěží můžeme hovořit jako o komunitě.

Práce je rozdělena do pěti oddílů. V první kapitole autorka píše o Slovácích v Praze v kontextu historického vývoje do roku 1992, tj. před rokem 1918 a v podmínkách Československé republiky (zvláště se věnuje první republice, druhé republice a tzv. protektorátu, třetí republice a časovým etapám do federativního uspořádání, následné normalizaci a nakonec období 1989–1992). Na pozadí politického vývoje ukazuje na legislativní úpravy, které významně ovlivňovaly život Slováků v českých zemích a jejich přítomnost

v Praze. Přináší cenné poznatky o postavení Slováků v protektorátu jako cizinců, i když se v soudobých politických poměrech nepovažovali za menšinu. Poválečné období znamenalo výrazný příliv Slováků do Prahy, přičemž na základě studia pramenů autorka přesvědčivě dokládá, že jejich status ve společném státě i v období federativního uspořádání státu je nenutil usilovat v českém prostředí o pozici národnostní menšiny.

Zásadní zlom v postavení Slováků v Praze a v českých zemích vůbec znamenalo rozdělení Československa, vytvoření samostatné České republiky. Je to příklad, kdy společensko-politické změny, které vedou k vytvoření nového státního celku, provází současně vznik národnostních menšin, byť v tomto případě, jak autorka zdůrazňuje, se jedná o národnostní menšinu sui generis (s. 31). V rozsahem nevelkých kapitolkách je věnována pozornost klíčovému oblaku, které se dotýkaly postavení Slováků v českých zemích, konkrétně v souvislosti s právní úpravou státního občanství, zaměstnání, podnikání a zdravotní péče, důchodového zabezpečení či otázky menšinového školství. Výklad opírá autorka o archivní prameny, které zachycují vývoj česko-slovenských politických jednání o úpravě vzájemných vztahů. Výzkumný záběr ale M. Rychlíková jen v omezené míře zaměřila na činnost neformalizovaných skupin, které se aktivně projevovaly koncem roku 1992 a začátkem roku 1993. Právě z nich se postupně zformovala i občanská sdružení slovenské menšiny. Časté odkazy na časopis *Džavot*, později *Korene* občanského sdružení „Obec

Slovákov v ČR“ odrážejí pouze část názorového spektra slovenských aktivit v prvních letech samostatné České republiky.

Kapitola o demografickém vývoji, výsledcích sčítání lidu, které vypovídají o přítomnosti Slováků v českých zemích, je zpracována poměrně stroze. Demografický obraz je ilustrován řadou grafů, ale chybí rozборы jednotlivých ukazatelů. Podobu stručného nástinu mají též kratší texty o migracích Slováků do českých zemí po roce 1993 či tendencích asimilace v českém prostředí. Rovněž kapitola o slovenských spolcích a organizacích v Praze po roce 1993 nepřináší nové poznatky, omezuje se především na informační databázi Obce Slováků v ČR a Slovensko-český klub, resp. na tiskoviny v okruhu jejich působnosti. Autorka ovšem zaujímá citlivý přístup k národnostně menšinové činnosti představitelů jednotlivých organizací, proto zjevně neusiluje o hodnocení jejich činnosti, nevyzvedává ani Klub slovenské kultury, kterému v historických souvislostech náleží přední místo mezi organizacemi pražských Slováků.

Zvláště je třeba ocenit, že M. Rychlíková ve své práci věnuje poměrně značnou pozornost roli církvi v životě Slováků v ČR, což je v dosavadní literatuře o Slováčích v českých zemích opomíjené téma. Slováci se přitom oproti sekularizované české společnosti poměrně aktivně hlásí k církvím a v pražských kostelích se konají též bohoslužby ve slovenském jazyce. V rámci výzkumného záměru se musela autorka obtížně vyrovnat s nedostatkem publikovaných pramenů. Jednou z církví, ke které se Slováci v Praze hlásí, je evangelická církev augsburského vyznání. Jako informační zdroj zde autorka využila především publikaci z roku 2007 *Slovenský evanjelický*

a. v. cirkevný zbor v Prahe. História zboru k 60. výročiu jeho založenia, kterou sestavil P. Haluka. V tomto případě však nejde o původní práci, ale povětšinou o přetisk starších textů, nicméně M. Rychlíkové se podařilo přiblížit poměrně ucelený obraz o náboženských aktivitách slovenských evangelíků v širším historickém kontextu. Podobně přibližuje rovněž náboženské aktivity Slováků v rámci současné struktury římskokatolické a řeckokatolické církve a jejich pastorační činnost se zaměřením na slovenskou populaci v Praze.

Je zřejmé, že autorka kombinuje historický, historicko-právní, politologický i sociálně antropologický přístup k tématu a výsledkem je spíše mozaikový obraz o Slováčích v Praze. Pro zájemce o poznání postavení Slováků v celé České republice po rozdělení federace je přesto publikace M. Rychlíkové cenným příspěvkem. Vybízí též k pokračování výzkumu se zaměřením na výsledky produkce ze slovenského menšinového života v oblasti společensko-kulturního dění v rámci větší nové společnosti.

Andrej Sulitka (EÚ AV ČR, v. v. i.)

Magdaléna Rychlíková, ŽIVOTNÍ ANABÁZE JEDNOHO KRAJANA. LUDVÍK FEIGL – ČECH ZNÁMÝ NEZNÁMÝ. Praha, Národní muzeum 2011, 118 s.–

Podnázev práce o známém neznámém Čechovi zcela vystihuje dřívější poznatky o Ludvíku Feiglovi (narozen 1861 v Táboře – zemřel 1942 v Praze), který dlouhé roky působil ve východní Haliči a nemalou mírou přispěl k aktivitám